

kommun@kungalv.se

Naturskyddsföreningens yttrande i Granskningsråd för Fördjupad översiktsplan (FÖP) för Kode, Kungälv kommun, diarienumr KS2020/1689

Naturskyddsföreningen har beretts tillfälle att inkomma med synpunkter i Granskningsråd för FÖP Kode och yttrar sig enligt följande

Vi har fördjupat oss i *Granskningshandling 24-09-18*, speciellt de avsnitt som förändrats efter synpunkter i samrådet. Vi har också satt oss in i Samrådsredogörelsen, MKB:n daterad 2024-06-11, Naturvärdesinventeringen, NVI:n, 2023-10-31 samt Lokaliseringsutredning Jordbruksmark 2024-08-12.

Naturskyddsföreningen yttrade sig i Samråd FÖP Kode, *Naturskyddsföreningens yttranden - FÖP Kode 2023-03-13*. Fortsättningsvis benämns detta yttrande **Bilaga 1**. Vi anser att det vi framför i detta yttrande har fortsatt relevans och gör därför i det följande endast en del kompletteringar.

Inledning

Naturskyddsföreningen ser mycket positivt på några av förändringarna som presenteras i Granskningshandlingen.

1. Grönstruktur med utvecklingsförslag som förtydligar spridningsvägar (Granskningshandling s 71)
2. I *Bilaga 13 Lokaliseringsutredning Jordbruksmark*: Att områdena A-J i figur 8 har strukits som tänkbara för exploatering.

**Vårt ställningstagande står fast, ingen exploatering på jordbruksmark.
Jordbruksmark skall användas till livsmedelsproduktion.**

Faktorer med inverkan på FÖP Kode, Granskningshandling

- *Naturvärdesinventeringen är inte fullständig*. Detta är en brist. Naturskyddsföreningen anser också att inventeringar behöver genomföras även under andra delar av året, inte bara i oktober.
- ÖP 10 används som underlag trots att den är inaktuell. Detta blir särskilt missvisande i MKB:n när ÖP 10 används som så kallat *Nollalternativ*. Även andra delar av FÖPen förlorar på att ÖP 10 är utgångspunkt.
- Kommunen är medveten om att en ny ÖP måste arbetas fram. [Planeringsstrategi 2024/Policy](#) med Dnr KS 2024/0379 beslutades i KF 2024-06-13. Där motiveras och utpekas

argument för att ny ÖP behövs. Arbetet har (förmodligen) påbörjats men det finns inte några dokument att läsa på kommunens hemsida.

- Utdrag ur *Planeringsstrategi 2024/Policy*
"Den Vision som togs av politiken med ett mål på 50 000 invånare 2020 har tidsmässigt passerats. Flertalet föreslagna områden för bostäder i mark- och vattenanvändningskartan har byggts eller bedöms inte längre lämpliga för byggnation. Mark- och vattenanvändningskartan bedöms otydlig avseende grönstruktur och närströvområden. I kommunens huvudstråk finns inga fler områden för verksamhetsmark utpekade. ÖP2010 har inte i tillräcklig omfattning hanterat klimatanpassningsfrågorna samt jordbruksmark. Vissa formuleringar gällande bebyggelseutveckling på landet bedöms inte aktuella samt vissa specificerade delar i mark- och vattenanvändningskartan. Flertal nya lagar, mål, strategier tillkommit på nationell, regional och kommunal nivå som inte hanterats i gällande ÖP."
- Länsstyrelsen har i skrivelse till kommunen 22-03-21 lyft fram *Statliga och mellankommunala intressen som kan ha betydelse för översiktsplanens aktualitet*. Där nämns att "i augusti 2018 infördes nya krav på översiktsplanens innehåll vad gäller kommunens syn på risken för skador på den byggda miljön till följd av översvämning, ras, skred och erosion som är klimatrelaterade samt på hur sådana risker kan minska eller upphöra. Se SFS 2018:1370. Länsstyrelsen har tagit fram ett metodstöd för hur kommunerna kan hantera frågan i översiktsplaneringen".

Naturskyddsföreningen anser att dessa krav skall användas på ett tydligt sätt i FÖP Kode. Bebyggelse på jordbruksmark i området vid Guntorp är ett exempel där det finns risk för översvämning och skred.

- Grönplanen 2006 är föråldrad och arbetet med ny Grönplan har (troligen) påbörjats och skall utvecklas parallellt med processen med ny ÖP.
- Natur- och Friluftslivsplanen har arbetats om och skall beslutas under 2024. I FÖPen nämns fyra mål (s13). *Ökad biologisk mångfald* och *Sammanhängande grönbå infrastruktur*. Dessa mål är mycket angelägna och Naturskyddsföreningen ser fram emot att kunna ta del av innehållet.

Kommentar

ÖP och FÖP Vi är medvetna om att kommuner kan arbeta med fördjupade översiktsplaner för olika kommundelar. Det hade varit en stor fördel om kommunen redan i detta skede hade haft en aktuell ÖP som FÖPen kunde förhålla sig till. Det är mycket negativt att kommunen under många år arbetat med föråldrade och inaktuella planer. Naturskyddsföreningen har sedan 2021 skickat skrivelser till kommunen angående att *Grönplan 2006* är inaktuell och påpekat att arbetet behöver inledas omedelbart. Detta blev särskilt angeläget när Naturvårdsverket och Boverket gav ut en ny [Vägledning](#) våren 2021 med uppdatering hösten 2023.

En *Grönplan* är, till skillnad från en grönstrukturplan, ett strategiskt dokument som synliggör och utvecklar värden som naturen kan bidra med i en hållbar samhällsutveckling. Den bygger på nationella och regionala mål med gröna strategier för att värna biologisk mångfald och ekosystemtjänster med många nyttor, bland annat för att hantera klimatförändringar. Grönplanen är ett underlag i samhällsplaneringen som tar ett större grepp på de gröna frågorna. Den visar sammanhang och helhetsbild av gröna värden i kommunen och minskar risken för fragmentering. Det handlar om överlevnad, om mat, luftkvalitet, rekreation, estetiska och sociala värden. Det handlar om gröna områden som stadens parker, värdefulla naturområden, naturreservat men också om fågelskydd, biotopskydd och naturvårdsavtal. Begreppet spridningskorridorer är grundläggande

för biologisk mångfald och måste hanteras i såväl stadsmiljö som naturområden.

Arbetet med *Natur- och friluftslivsplan* är också försenat men enligt Granskningshandlingen har man haft tillgång till materialet. Det har inte Naturskyddsföreningen och andra som yttrar sig haft.

Jordbruksmark

I vårt samrådsyttrande motiverar vi vårt ställningstagande och hänvisar till miljömål och andra styrdokument. Texten i är fortfarande aktuell och återfinns i **Bilaga 1 s 4** och följande sidor.

I yttrandet över Granskningshandlingen upprepar vi inte argumenten. Vi har använt andra källor och kompletterat texten i vårt yttrande i samrådet (Bilaga 1).

I Granskningshandlingen tillkommer ett förslag om att flytta idrottsplatsen från Lunna till jordbruksmark i Guntorp. Detta förslag medför att ytterligare arealer jordbruksmark kommer att tas i anspråk och förstöras för all framtid.

Förslaget till *ökad* exploatering av jordbruksmark står helt i motsats till det stora flertalet av yttranden i Samrådsredogörelsen.

Komplettering

Faktorer som är mycket angelägna avseende användning av jordbruksmark i Kode och som behöver konkretiseras i FÖP Kode:

Förändringar i omvärlden med inverkan på planarbetet i kommunen

- Krig i Europa med ökad risk under hösten 2024
- Ökat militärt hot mot Sverige under 2024
- Ökade risker för extremväder med skyfall och översvämningar
- Klimatförändringar och förlust av Biologisk mångfald
- [Restaureringsförordningen](#) som gäller alla länder i Europa. "Åtgärderna som följer av restaureringsförordningen ska bland annat bidra till att EU ska uppnå sina mål för klimat och biologisk mångfald och förbättra livsmedelstryggheten" (Källa: [Naturvårdsverket](#)).

I broschyren *Om kriget eller krisen kommer* som MSB delat ut till alla hushåll nämns i avsnittet Mat på s 17 "Odlå sådant som är ätbart i din trädgård, på din balkong eller fönsterbräda". Varje liten yta skall således tas tillvara för att få fram livsmedel. *I det perspektivet är det helt otänkbart att använda jordbruksmark till annat än matproduktion.*

Jordbruksmark och livsmedelsproduktion är ett väsentligt samhällsintresse

Våra argument återfinns i **Bilaga 1, s 4**.

Komplettering

Domar i Mark och miljödomstolen anger bland annat att "brukningsvärd jordbruksmark inklusive åkermark och betesmark" inte endast omfattar de bördigasre jordarna utan i stort sett all jordbruksmark även om den inte brukas i nuläget utan t ex ligger i träda. Vi vill också lyfta fram att vid överklagan har högsta instans i många fall haft en mer restriktiv bedömning av exploatering på jordbruksmark än lägre instanser.

I FÖP Kode föreslås exploatering (skola och idrottsplats) på jordbruksmark vid Guntorp. Naturskyddsföreningen menar att detta är helt oacceptabelt. Jordbruksmarken skall användas till livsmedelsproduktion.

Förslag till exploatering som anges i FÖP skall senare prövas i detaljplanarbetet. När det finns förslag på exploatering av jordbruksmark i en detaljplan kommer förslaget med stor sannolikhet att överklagas. Det är därför en både tidsmässig och ekonomisk fördel att redan i en ÖP och en FÖP undvika förslag som innebär att jordbruksmark exploateras.

Vi hänvisar till *Jordbruksmarkens värden för samhällsplaneringen* *Fysisk planering och hushållning med jordbruksmark i Jönköpings län*. I [Meddelande nr 2020:15](#), som används i planarbetet i Jönköpings län, finns tydliga och tungt vägande skäl som motiverar att jordbruksmark inte ska exploateras.

Naturskyddsföreningen anser att FÖP Kode skall revideras och den ovan nämnda rapporten är ett mycket genomtänkt dokument. Ett kort citat ur Förordet: "Samtidigt som arealen jordbruksmark minskar i länet till följd av exploateringen och igenväxning finns det ett brett samhällsintresse för att vi fortsatt ska bruka vår jordbruksmark. Exempelvis är ett mål i länets regionala livsmedelsstrategi att verka för en ökad livsmedelsproduktion och minskad import av livsmedel. För att kunna öka produktionen av mat och insatsvaror är jordbruksmarkens bevarande en självklar förutsättning."

I ett reportage [Det är dumt att bygga på jordbruksmark](#), hänvisar LRF till att det i det kommunala ansvaret ligger att planera för klimatförändringar och extremväder med längre torrperioder och skyfallslignande regn. Jordbruksmark som hårdgörs och bebyggs med villor har i flera fall drabbats av översvämningar vid skyfall.

Miljöbalkens krav ej uppfyllda

Vi hänvisar till **Bilaga 1 s 4**.

Komplettering:

Det finns många skäl till bevarande av jordbruksmark. Livsmedelsförsörjning, matproduktion, arbetstillfällen, landskapsbild mm. Jordbruk har avgörande betydelse för Klimat och biologisk mångfald, två dimensioner som är varandras förutsättningar i ett hållbart samhälle.

Jordbruksmarkens beskaffenhet har betydelse på olika sätt. Jordbruksmark kan användas till många olika grödor, till brödsäd, till vall och bete, majs och bönor mm. I ett förändrat klimat kommer jordbruket att behöva anpassas med nya grödor som klarar såväl torrare klimat som kraftig nederbörd. Framtiden är mycket oviss men det vi vet med säkerhet är att vi måste producera mer livsmedel i Sverige och även lokalt.

"Om inte MB kan användas för att förhindra exploatering på jordbruksmark så kan det kommunala självstyret göra det". Jönköpings kommun har beslutat att inte bygga på jordbruksmark och klarar sin samhällsutveckling med ökad bebyggelse med hjälp av genomtänkta strategier. Det kan Kungälv också klara.

Åar och bäckar

I **Bilaga 1 s 8** har vi påpekat värdet av Vallby å och Kollerödsbäcken och hänvisar till Vattendirektivet. Vi poängterar att dessa värdefulla vattendrag skall värnas med tanke på

fiskföringen samt omgivande stränder med höga biologiska värden. Vallby å mynnar ut i Vallby kile, en grund havsvik med stort marint värde. Det finns hot mot båda dessa vattendrag.

Att bygga en stor idrottsplats med fotbollsplaner och parkeringsytor på jordbruksmarken vid Guntorp kommer att ytterligare hota vattendragen. FÖPen ska ta hänsyn till risker för vattendragen såsom redovisas i MKB:n. Enligt VISS klassas den kemiska statusen för Vallby å i dagsläget till *Uppnår inte god*. Källa: <https://viss.lansstyrelsen.se/Waters.aspx?waterMSCD=WA68131811>

Slutligen

Föreslår vi att FÖP Kode kompletteras med förslag till områden där de som bor i Kode kan odla för eget hushåll. Odlingslotter finns i många samhällen och bidrar både till livsmedelsförsörjning och social samvaro.

För Naturskyddsföreningen i Kungälv

Stig Johannesson